

Информационен бюлетин на фондация ФАЕЛ

Година I Брой 3 2001 г.

Ловеч: ул. Търговска 67, тел. 068-2 62 04 и тел./факс 068-2 32 46, E-mail: fael@mbox.digsys.bg
София: ул. Шейново 28, тел. 02-946 19 84 и тел./факс 43 50 66, E-mail: fael@online.bg

ФАЕЛ помага за активизиране на предприемачите в парламентарните избори

През втората половина на м. май и на чалото на м. юни у нас се проведе кампания за активизиране на предприемачите за участие в парламентарните избори. Тя премина под мотото "Който не

та бе каталог с искания на предприемачите. Тези искания, след като се обсъדה по места, трябваше да се връчат на политическите сили - участници в парламентарните избори, на заключителното мероприятие в София. По-важните идеи, включени в каталога, са следните:

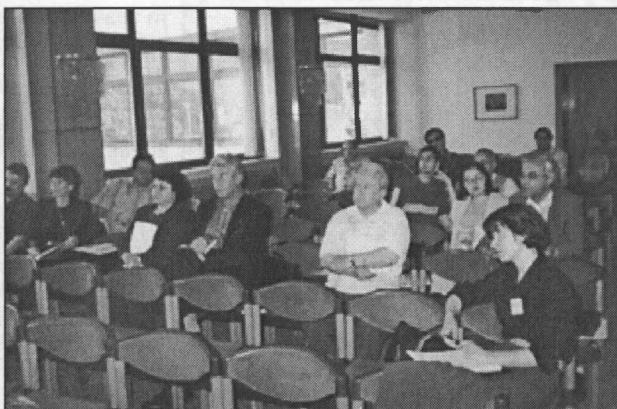
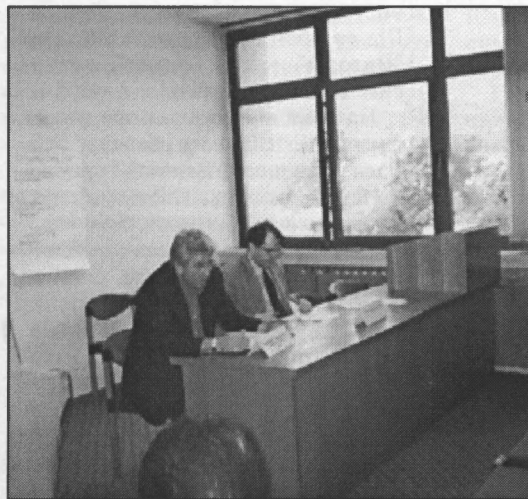
- Създаване на държавен гаранционен фонд за кредитиране на малките и средни предприятия.
- Нулев данък печалба за реинвестициите.
- Превръщане на "социалния триъгълник" в "социален четириъгълник" чрез включването на дребните предприемачи в социалния диалог.
- Даване на браншовите сдружения на права в лицензионната дейност.
- Въвеждането на т.н. обслужване от едно гише, така че всички регистрации, заверки, съгласувания, които държавните и общински институции трябва да правят, да се извършват на едно място.
- Въвеждане на облекчени условия за предоставяне на малките фирми на запустели сгради, които са общинска или държавна собственост.

Според специално социологическо проучване преди и след парламентарните избори в резултат на проведената кампания броят на гласувалите сред целевата група на малкия и среден бизнес се е повишил с около 20%. Заслуга за това има и фондация ФАЕЛ.

гласува днес - няма глас утре!" Кампанията се координираше от Българската асоциация за партньорство - БАП, с подкрепата на Националния демократичен институт от САЩ (National Democratic Institut - NDI) и на Американската агенция за международно развитие.

Мероприятията бяха съсредоточени в следните градове: София, Пловдив, Варна, Бургас, Шумен, Севлиево, Харманли и Тетевен. На базата на договор между ФАЕЛ и БАП нашата фондация организира срещи-дискусии в град Севлиево. Тя се проведе на 29 май в севлиевския Дом на културата. На срещата присъстваха представители на малки фирми от региона, местни политици, както и представители на регионални средства за информация.

В центъра на вниманието на участниците в дискусия-

Другите за нас

За да оцени въздействието на чуждестранната помощ за развитието на малките и средни предприятия у нас, Световната банка възлага на частната консултантска фирма Булекопроект ООД да извърши проучване на външната помощ в това направление.

Резултатите от изследването са публикувани в края на юли т.г. В доклада е представена и програмата на фондация ФАЕЛ за подпомагане на малки и средни предприятия от централната част на Стара планина. В доклада се казва, че дейността на фондацията е концентрирана в северната част на централна Стара планина и обхваща полупланинските райони на Ловешка, Габровска и Великотърновска област. Подпомагането на малките и средни предприятия е обособено в три основни направления:

а) Обучение, предоставяне на управленски и технически консултантски услуги за местните МСП от млеко- и месопереработвателната промишленост, консервирането на плодове и зеленчуци, хлебопроизводството, отглеждането на гъби, производството на мебели, производството на мед, традиционните занаяти.

б) От 2000 г. фондацията обслужва гаранционна схема, съвместно с ОББ АД за инвестиционни проекти на МСП. Бенефициенти по програмата са фирми от посочените по-горе региони и браншове.

в) Подпомагане на МСП за нарастване на експортната им дейност и конкурентноспособността на продукцията им, чрез сътрудничество с чуждестранни партньори, главно от Швейцария.

В анализа, публикуван от Световната банка, освен това се казва, че фондация ФАЕЛ възнамерява да разшири региона на действие, като обхване градовете Карлово, Калюфер, Казанлък и други, разположени в южната част на Централна Стара планина.

В брой 60 на вестник "Днес плюс" от 30. 5. 2001 г., в статията "Правете това, което умеете" се казва, че фондация ФАЕЛ съвместно с Регионален център за национално развитие в Габрово са организирани обучение на около двадесет представители на местната хранително-вкусова промишленост. Темата на семинара е била "Изготвяне на бизнес-план за инвестиционен проект".

Продължава на стр. 4

Мандрата в село Велковци край Габрово разширява асортимента си

Всичко започва преди десетина години, когато двамата предприемачи Веселин Кръстев и Илиян Дянков от Габрово решават да построят съвместно мандра в село Велковци на 5 км от града. Първоначално е създаден цех за кисело мляко с капацитет на преработка от около 400 литра мляко на ден. Суровината се изкупува от близките села, а с готовата продукция се зареждат няколко търговски обекта с нает от фирмата транспорт.

За периода 1992 - 1993 г. обемът на производството достига до 2 т на ден. Назначен е съответният персонал и технолог, който да контролира производствения процес. С личен труд на предприемачите е подобрена наличната техника, като по този начин се увеличава преработката на суровината. Производството и реализацията на готовата продукция постепенно се разширяват.

През 1994 година е закупена машина за пакетиране на прясно мляко, която е инсталирана в новопостроения цех за преработка на прясно и кисело мляко. От суровото мляко се произвеждат вече 3 тона квасено мляко и 500 литра прясно мляко дневно. За доставката на суровината и пласмента на продукцията са закупени собствени транспортни средства.

През 1998 г. е създадена млекосъбирателна мрежа и в млекосъбирателните пунктове са монтирани млекоохлаждащи вани, които са от голямо значение за запазване на качеството на входящата суровина. Разширява се пазарът за реализация на продукцията на фирмата. Той излиза вече извън обхвата на Габровска област. По това време двамата предприемачи решават, че е дошъл моментът за по-сериозна експанзия на фирмата и те пристъпват към изграждане на нов производствен цех, който ще позволи не само да се увеличи количеството на произвежданата продукция, но да се разнообрази и нейният асортимент.

През 2000-та г. сградата на новия цех е построена, но за закупуването на машините е необходим инвестиционен кредит. Предприемачите се обръщат за съдействие към фондация ФАЕЛ. С помощта на фондацията мандрата в с. Велковци получи изгоден нисколихвен инвестиционен кредит от ОББ, гарантиран от швейцарското правителство.

Взаимоотношенията на фирмата с фондацията имат вече доста дълга история. С помощта на външни консултанти, осигурени от ФАЕЛ, в мандрата е въведена нова технология за произ-

сонала на мандрата в с. Велковци, тя има в момента най-голям пазарен дял в региона на Габрово и нейната търговска марка "ЕЛВИ" завоюва нови пазарни ниши.

Какво се е случило във фирмата през последната година, след като бе получен инвестиционният кредит, осигурен чрез ФАЕЛ? Преработката на прясно мляко вече е достигнала до 16-18 т дневно. За сравнение миналата година по това време са се преработвали дневно само 10 т суровина. Броят на работниците е нараснал за една година от 20 на около 30. Производствената номенклатура сега включва: пакетирано прясно краве мляко; 4 вида краве кисело мляко с масленост 1%, 2%, 3,6% и 5%; заквасена сметана; бяло краве саламурено сирене; краве масло. Със средствата от инвестиционния кредит са закупени машини и за производство на кашкавал. Предстои те да бъдат инсталирани и пуснати в действие. Ще се произвеждат кашкавал тип "Витоша" и тип "Балкан", в зависимост от търсенето.

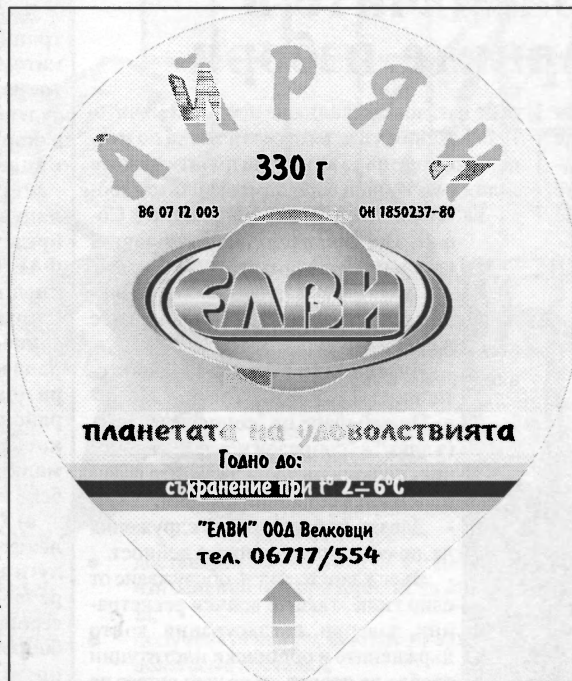
Пазарът на готовата продукция с марка "ЕЛВИ" вече обхваща: Габрово, Севлиево, Велико Търново, Горна Оряховица, Плевен, Ловеч, Стара Загора, Казанлък, Карлово.

Проблемите, с които се сблъсква мандрата, са същите, с които се сблъскват млекопроизводителите и в другите краища на страната.

Млякото се налага да си го изкупуват сами, твърде малко са специализираните фирми, доставчици на тази суровина. За да се осигури

достатъчно мляко, понякога се налага да се ходи доста надалече. В Габровско няма развито производство на краве мляко. Ето защо производителите на млечни продукти биха подкрепили една регионална програма за развитие на говедовъдството. Доставчиците обаче не са винаги коректни и това крие рискове при субсидирането им, въпреки наличието на годишни договори млякото да замине за други региони.

В себестойността на производството значителна част заема ДДС. Той оскъпява крайната продукция. Проблемът е, че при изкупуването на млякото то се изкупува без ДДС, но след това, при продажбата на готовата продукция данъкът се начислява. Това прави изгодно собственото производство на мляко. В с. Велковци има подходящ обор за отглеждането на 80 животни, но за храненето им е необходимо да има и собствени ливади, а пазарът на земята в региона е все още много слабо развит и несигурен. Въпреки това очевидно ще дойде моментът, когато ще се развие и собствено производство на мляко.

водство на краве сирене. Въведени са елементи от системата за управление на качеството, които предхождат въвеждането на т. нар. Добри производствени практики, а при необходимост е възможно и въвеждането в мандрата на Система за анализ на опасностите и контрол на критичните точки на производството (Система HACCP).

Благодарение на големите усилия, положени от собствениците и от пер-

Заявка за бесплатно получаване на информационния бюлетин на ФАЕЛ

Моля да получавам Вашия бюлетин на следния адрес:

Фирма .....
 Ул. .... № .....
 Населено място ..... Пощенски код .....
 Област ..... Тел. .... Факс .....
 Фирмата се занимава с .....

Биологичните мандри - перспектива и за България

Много от изградените и действащи мандри в региона на ФАЕЛ работят неэффективно. Повечето от тях не отговарят на повишените изисквания към фирми, преработващи хранителни продукти. Швейцария е страна с традиции при изграждане на мандри и тяхното икономично и ефективно използване. Ето защо фондация ФАЕЛ се стреми да използва швейцарския опит за повишаване на конкурентноспособността на българските млекопреработващи предприятия.

По време на посещението на български предприемачи в Швейцария, което бе отразено в предишния брой на бюлетина, бяха посетени също и няколко швейцарски био-мандри. Производството на биологични млечни продукти стои на дневен ред и пред производителите на биологично мляко в България. Много европейски програми, които подпомагат земеделието в България, също обръщат голямо внимание на производството и преработката на биологични продукти.

Изхождайки от гореказаното, фондация ФАЕЛ организира от 29 юни до 5 юли 2001 г. семинар на тема "Изграждане, оборудване и експлоатация на биомадра" Целта беше посредством този семинар да се постави начало на професионалното разглеждане на понятието "биологична мадра", като се запознаят предприемачите с вида, структурата и начина на функциониране на една такава мадра, както и с възможностите за преустройство на стандартна мадра в биологична.

За провеждането на семинара беше поканен г-н Армин Линдер, архитект по професия, изградил през 1977 г. собствено архи-

тектурно бюро в Люцерн и Бриенц, Швейцария. С преустройство на мандри се занимава от 1977 г. Оттогава досега е извършил над 70 нови строежи и преустройства на мандри. През последните години се занимава и с преоборудването и изграждането на биологични мандри.

Семинарът премина през следните два етапа: семинарни занятия и практически занятия. Семинарните занятия бяха в рамките на един ден и се провеждаха в учебния център на Националния статистически институт в с. Сливек. По време на семинарните занятия предприемачите бяха запознати с предимствата на биологичната мадра, с характерните особености при изграждането, оборудването и експлоатацията ѝ.

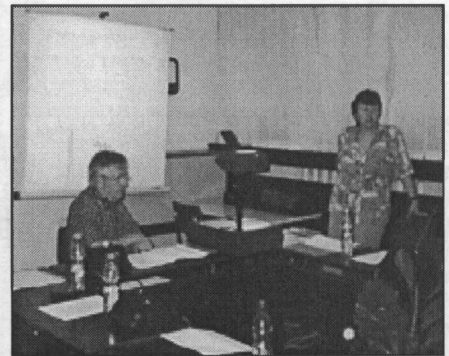
Фондация ФАЕЛ разработи програма за провеждане на практическите занятия. В рамките на 5 дни бяха посетени 10 мандри от Ловешка, Габровска и Великогърновска област. Бяха посетени и две мандри, които започват ново строителство. Основната теза на г-н Линдер през цялото време беше да се убедят предприемачите, че много важно е да се строи съгласно изискванията, тъй като в противен случай разходите за поддръжка ще бъдат по-големи. Той сподели, че в Швейцария се обръща особено внимание на строежа на сградата - строи се с перспектива за експлоатация поне 100 г.

По-голямата част от посетените мандри имат енергийни проблеми. След предложенията, които г-н Линдер ще направи до всяка отделна мадра, част от тях ще пристъпят към промени в използването на енергийните източници, а други навярно ще пристъпят

направо към изграждане на нови системи за използване на други енергийни източници.

Програмата на г-н Линдер завърши с организираната от ФАЕЛ среща между организаторите на биологично мляко, общинското ръководство на гр. Лясковец и мандраджия от града. На срещата присъства и представител на българо-швейцарския проект за развитие на устойчивото земеделие в Централна Стара планина "Биоселена". Бяха обсъдени възможностите за обединяване на усилията на всички производители на биологично мляко с цел създаването на биологична мадра, по примера на Швейцария.

Пред "КиВи" телевизия в гр. Севлиево, г-н Линдер сподели, че България е прекрасна страна с благодатна и щедра природа. Той изтъкна, че е впечатлен от доброто състояние на посетените мандри и че с удоволствие се е съгласил да ги консултира за повишаване на тяхната рентабилност и за преминаване към производството на биологично чисти продукти.

Управленско консултиране

Семинар за контрол и управление на безопасността на храните

По инициатива на фондация ФАЕЛ на 4 и 5 май 2001 г. в учебния център на Националния статистически институт в с. Сливек край Ловеч се проведе семинар на тема: "Система за контрол и управление на безопасността на храните". Поканени бяха всички браншови организации в страната и малки и средни предприятия от региона на ФАЕЛ, обхващащ Ловешка, Габровска и почти цялата Великогърновска област.

Лекциите изнесоха проф. Стефан Дичев, от ВИХВП-Пловдив, д-р Спас Иванчев, главен асистент в същия институт и д-р инж. Захари Велчев, дългогодишен сътрудник на Центъра по хигиена в София, в момента консултант на свободна практика.

На всички участници в семинара бе раздаден по един Наръчник по НАССР (Hazard Analysis and Critical Control Points), издаден от фондация ФАЕЛ. Желателите да закупят този наръчник могат да се обърнат към офисите на фондацията в Ловеч на тел. 068-2-62-04 и в София на тел. 43-50-66.

Първата лекция на семинара на тема "Основни принципи и нормативна база за контрол на храните" беше представена от д-р Спас Иванчев. Тя бе посветена на основните проблеми при хигиената на храните, които производителите трябва своевременно да неутрализират, за да не се стигне до производствени проблеми и до тежки санкции на контролира-

щите органи.

След това д-р Захари Велчев изнесе своята лекция на тема: "Добри производствени и хигиенни практики в хранително-вкусовата промишленост". Беше посочена неразделната

вързка между Добрите хигиенни и производствени практики (Good Hygiene Practices - GHPs; Good Manufacturing Practicis - GMPs) и Системата за анализ на опасностите и контрол на критичните точки, известна у нас като Системата НАССР.

Третата и най-важна част от семинара включваше две лекции на проф. Дичев. Първата бе посветена на същността на системата за контрол и управление на безопасността на храните, а втората показваше основните стъпки за разработване на НАССР - план. Лекциите имаха както теоретична част, така и чисто практически съвети за предприемачите. Проф. Дичев е доктор на техническите науки и освен това в момента ръководи Независимата изпитателна лаборатория за машини и хранително-вкусови продукти в Пловдив. Той е водещият автор на изданията от ФАЕЛ Наръчник по НАССР.

Всички теми, разгледани в лекциите, бяха предмет на дискусия, с която завърши семинарът.

По време на форума в Сливек фирма "MERCK" представи нови методи и системи за химичен и санитарно-хигиенен контрол при производството на храните. Презентацията бе дело на г-жа Мария Цанкова от маркетинговия отдел на фирмата.

Всички участници в семинара получиха специални сертификати от фондация ФАЕЛ.

НАРЪЧНИК ПО НАССР

Стефан Дичев
Илиян Костов
Красимир Кънеф

Всичко на едно място
на Системата за анализ на опасностите
и контрол на критичните точки
за безопасност

Всичко на едно място
за безопасност
и контрол на критичните точки
за безопасност

FAEL

Данъчно третиране на софтуера

Програмните продукти непрекъснато разширяват зоната на приложение в стопанския и обществен живот. Компютризацията наложи програмните продукти като една от най-често използваните стоки. Все повече нараства интересът към производството и разпространението им. Във връзка с това все по-важно става изясняването на въпросите за данъчното третиране на софтуера. В данъчната практика няма единно становище по този въпрос. Едни специалисти смятат, че програмните продукти трябва да се облажат с патентен данък. Според други - те не са стоки. Някои митнически органи облагат програмните продукти при внос като стоки, други облагат с мита и съответно с данък добавена стойност само носителите - дискети или компактдискове.

Според Закона за счетоводството (чл. 19 ал. 2, т. 2) програмните продукти са нематериални дълготрайни активи. В счетоводен аспект те се третират наравно с патентите, фирмените и търговските марки, лицензионните права, ноу-хау и други прехвърляеми права. Следователно програмните продукти могат да се третират като прехвърляеми права, а не като стока. В данъчно отношение стоката представлява движима и недвижима вещ (чл. 7 от ЗДДС). Нематериалният дълготраен актив не може да се смята за вещ и за стока. Затова Законът за добавената стойност приравнява продажбата и прехвърлянето на права върху нематериалните активи към доставката на услуга (чл. 10, т. 1 от ЗДДС). Според същия закон услуга е всичко, което има стойност и е различно от стока (чл. 9).

Следователно счетоводните и данъчните закони третират нематериалните активи не като стока, а като услуга, като прехвърляеми права за ползване.

Естествено е и данъчното облагане да се съобрази с тази основна законова постановка. От посочените текстове следва, че програмните продукти не могат да се облагат като стока по разпоредбите на Закона за облагане на доходите на физическите лица, т.е. с патентен данък. С патентен данък се облагат производителите на хранителни и други стоки (чл. 31, т. 6 от ЗОДФЛ). Но програмните продукти в данъчен смисъл не са стоки, не са вещи, те са материализирани услуги. На патентно облагане подлежат и голям брой услуги, но услугите с програмни продукти не са посочени при изброяването на услугите, облагаеми с патент (чл. 31 от ЗДОФЛ). При това изброяване не съществува терминът "други услуги", както е в раздела за патентно облагане на производителите на стоки.

Следователно няма нормативно основание за облагане на програмните продукти с патент по Закона за облагане на доходите на физическите лица (ЗОДФЛ).

Производството на програмни продукти следва да се облага по общия ред на Закона за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО). Данъчната ставка по този закон е 15%, като общата данъчна тежест - данък печалба плюс общински данък в момента е

23,5%, което е една приемлива данъчна тежест.

Усложнения при облагането на програмни продукти възникват и при техния внос. Както вече бе посочено, в данъчно отношение програмните продукти се третират като услуги. Така те трябва да се третират и от гледна точка на импортния ни режим, като се разглеждат като отделни случаи вносът и оказването на услуга от чуждестранно лице, но на територията на нашата страна. Когато местно регистрирано лице по ЗДДС получи услуга в страната от лице, чието седалище е извън страната и няма обект по смисъла на закона, получателят на услу-

гата начислява данък върху данъчната основа на доставката. Данъкът се начислява с протокол с необходимите реквизити и при следните законови условия:

- доставката на услугата да е с място на изпълнение на територията на страната;
- получената услуга да бъде предмет на облагаема доставка;
- получената услуга да се използва и за извършване на освободени доставки;
- чуждестранното лице да не бъде регистрирано по ЗДДС.

Тази постановка е регламентирана с чл. 61 от ЗДДС и представлява един специфичен случай за облагане на услуга, получена от чуждестранно лице.

Доставките на програмни продукти на територията на страната следва да се облагат по общия ред, определен в закона и правилника за неговото прилагане.

Практиката на някои митнически органи обаче е да облагат програмните продукти при внос като стоки. Тези действия по начисляване на мито и съответно на ДДС още при митническото освобождаване са неправомерни. След като законодателството регламентира, че те са нематериални активи и се приравняват на услуги, облагането им с ДДС трябва да се извършва съгласно изискванията на закона, посочени в чл. 61 от ЗДДС. Митниците не следва да облагат програмните продукти. Те трябва да се облагат от регистрираните лица при условията и изискванията на данъчния закон. Би трябвало да има синхрон в действията на данъчните и митническите органи.

Как стои въпросът с износа на софтуер?

България има заслужен авторитет на международните пазари като експортър на програмни продукти. Софтуерът е един от икономически най-рентабилните продукти за износ, тъй като има практически нулева суровинна и енергийна натовареност и почти 100% от стойността му са резултат на научни дейности. Ето защо би било икономически целесъобразно износет на софтуер всячески да се стимулира. За съжаление на практика обаче у нас в момента картината е друга. Според чл. 19 от Закона за счетоводството програмните продукти (софтуерът) са дълготрайни нематериални активи. А съгласно ЗДДС (чл. 10) продажбата или прехвърлянето на права върху нематериални активи се приравнява на доставка на услуга.

Във вътрешния стопански оборот програмните продукти се разменят и облагат като услуги съобразно общите правила на ЗДДС. Не стои така обаче въпросът при износа. Определени като услуга при износа, програмните продукти нямат право на данъчен кредит. Като услуга не са предвидени в ЗДДС. Предвидени като износ са туристическите услуги, международният транспорт, услугите, пряко свързани с международния транспорт, обществените далекосъобщителни услуги и спедиторските и агентските услуги. Ясно е, че

услугата "износ на софтуер" не е предвидена. Данъчните и митническите органи са в правото си да не приемат износа на невизирания услуга за редовен и да отказват данъчен кредит. Следователно износителите на софтуер не могат да си възстановят платения данък за доставките, свързани с изработването на софтуера. Но софтуерните фирми трябва да използват най-модерно компютърно оборудване и чужд софтуер, които струват извънредно скъпо. При покупките тези фирми плащат ДДС, който обаче след това при експорт на софтуера не могат да си възстановят. По този начин данъчната ни политика вместо да насърчава високо рентабилния експорт на програмни продукти, всъщност го ограничава.

Другите за нас

Продължение от стр. 1

Присъстващите са били запознати с модела на бизнес-план, разработен от експерти на фондация ФАЕЛ, Института по икономическа политика и Швейцарското бюро за сътрудничество в София. Целта на обучението е била стартиращите бизнесмени да се научат да представят и защитават своите бизнес-идеи и да подготвят бизнес-план, за да кандидатстват за инвестиционно финансиране.

В началото на м. юли севлиеиската телевизия "КиВи" излъчи материал за фондация ФАЕЛ, който включваше представяне на основните направления от дейността ѝ и интервю с швейцарския експерт Армин Линдер - лектор на организирания от ФАЕЛ семинар "Изграждане, оборудване и експлоатация на био-мандра".